

Neyðugt at tosa um

- Størsti trupulleikin er, at incest er eitt evni, eingin tosar um, og et fægstu hava veruligan kunnleika um. Bæði tey, sum onkursvegna uppliva incest, og fakkfólk mugu seta seg inn í málið fyri at kunna hjálpa teimum, sum tørvar hjálp, sigur Áse Mortensen, sum er psykologur og arbeiðir nógv við incest-spurninginum

(Myndin er gjørd til greinina)

Í Føroyum hevur ongantið verið tosað hart um incest. Men nú má tíðin vera búgvin til at taka eisini hetta dulmálið fram, heldur Kvinnufelagið í Havn. Tí hava tær fingið Áse Mortensen, sum er psykologur og býr í Danmark at koma til Føroya at hava skeið hetta vikuskiftið. Á skeiðinum eru m.a. sjúkrasystur, pedagogar, løgreglufólk, barnaverndarlimir, psykologar og læknar, sum øll í sínum arbeiði kunnu mæta fólk við incestupplivingum.

Sosialurin hevur hitt Áse, sum er føroyingur, og hevur arbeitt nógv við incest-offrum.

Í Danmark hevur heldur ikki verið tosað alment í so nógv ár um incest. Tað byrjaði við, at ein danskur sosialráðgevi, Eva Hildebrand, hevði verið í USA og fingið sær psykologiska útbúgving, eisini um incest, og hon steig alment fram og skrivaði um evnið. Síðan byrjaði orðaskiftið, og 10 psykologar fóru á skeið hjá Evu Hildebrandt og fingið sær harvið útbúgving í incest-spurninginum. Áse Mortensen var ein av hesum psykologunum. Annars arbeiðdi Áse eisini í 1970-árunum sum ráðgevi í kvinnuhúsinum í Keypmannahavn.

Nú arbeiðir Áse fyri seg sjálva sum psykologur. Av og á heldur hon skeið,

m.a. um incest, og hon leiðir eisini ein bólk við kvinnum, sum allar sum smágentur upplivdu incest.

BARNIÐ HEVUR ALIT Á VAKSNUM

Latíð okkum fyrst gera greitt, hvat incest er.

Tað er neyðugt at skilja ímillum incest og so at lokka børn. Incest er kyns-

Áse Mortensen er føroyingur og arbeiðir í Danmark sum psykologur. Hon hevur drúgvur royndir í at arbeiða við incest-offrum

Tær flestu ganga einasamllar við sínum upplivingum frá barnáðrunum. Tær hava trupulleikar av tí, men søkja sær ikki hjálp, tí tað er so tungt eitt tak, ella tær hava skúgvad tær burtur úr minnum

ligt samband millum eitt barn og eitt vaksið fólk, barnið hevur álit á. Oftast er barnið ein smágenta ella ein ung genta, og hin parturin pápin, fosturpápin, ein eldri beiggi ella til dømis ein vinmaður hjá familjuni.

- Barnið hevur álit á persóninum, ið fremur incest, og dugir tí ikki at mótmæla. Børn eru von við, at tey vaksnu seta mark fyri tey. Hesi børn, incest-børnini, læra, at tað ikki verður virt, at tey siga nei. Og tá hesin persónurin sigur barninum, hvat er gott fyri tað, heldur barnið, at tann vaksni má hava rætt. Barnið góðtekur eisini, at tað ikki skal fortelja viðari fyri øðrum, tá tann vaksni sigur tað, sigur Áse Mortensen.

Tað er eisini torført hjá einum barni at vita og halda fast við, at nakað galið er í, at t.d. pápin ella annar næstringur vil hava kynsligt samband. Hvaðan skal barnið vita tað? Eingin tosar um incest, og tí er barnið heldur ikki ávarað.

TORFØRT AT DØMA

Nógv hava eisini hug at lasta mammuna, tí hon ikki hevur talað at, sjálvt um dóttur hennara og t.d. maðurin hava havt kynsligt samband kanska í fleiri ár. Áse Mortensen heldur tað vera órættvíst í mongum førum at døma mammuna. Hvør sigur, at mamman er greið yvir, hvat fer fram, hvat incest er? Hvar er markið? Tað kann eisini henda, at mamman sjálv hevur verið fyri incest sum smágenta, eingin segði henni, at tað var skeið, ongan hevur hon kunnað tosa við um málið. Tað kann eisini vera, at maðurin í aðrar mátar er eitt fitt fólk, og familjan annars heldur seg hava tað gott. Aftrat tí

orð: randi
mynd: kalmar

